

Videregående skole i utlandet – frihet, ansvar og modning!

Edvin Schei

Den norske stat tilbyr norske ungdommer en eventyrlig mulighet som altfor få kjenner til.

To av mine barn gjennomfører for tiden videregående skole i hvert sitt europeiske land, betalt og organisert av norske myndigheter. Selv bodde jeg tre år i Frankrike på 70-tallet under samme ordning. Vi som kjenner tilbudet og har prøvd det, føler oss beriket og begunstiget. Men svært mange ungdommer og foreldre har aldri hørt om ordningen. Andre har kanskje i forbifarten vurdert det, men slått det fra seg fordi det sikkert er dyrt, vanskelig eller utrygt å sende så unge folk ut i verden. Resultatet er at søkertallet har gått ned de siste årene, pussig nok, samtidig som verden blir stadig mer globalisert, etterspørselen øker etter internasjonal kompetanse og språkferdigheter. Å bo i et annet land er mindre fjernt og avsondret enn noensinne, takket være e-post, internett, billig telefon og rimelige flyreiser.

Hva går det ut på?

Det finnes to ulike ordninger, begge administrert av Fylkesmannen i Vest-Agder (søknadsinfo på fivai.no), med svært gode stipender fra lånekassen. Vil man bli kjent med ungdom fra hele verden kan man søke på United World Colleges (søknadsfrist februar) som har skoler på 12 ulike steder i verden, deriblant Kina, Sør-Afrika, Italia og Sunnfjord. Førte norske fordeles på disse skolene hvert år, og får etter to år en ettertraktet International Baccalaureat-eksamen. Min datter Amanda på 18 er nå i ferd med å avslutte sine to år i Wales. Skolen holder til i et Harry Potter-slott fra 1100-tallet, i en park ved sjøen, hvor 350 ungdommer fra 77 nasjoner bor på firemannsrom i syv forskjellige hus, hver med sine voksne ledere og hustradisjoner på engelsk kostskolevis. På hvert rom bor to førsteåringer og to andreåringer, fra fire ulike land. Amanda har måttet venne seg til lyden av kinesiske såpeoperaer, lukten av indisk krydder og personlighetene til tre medelever som kommer og går, prater, gråter, betror seg, kjefter og ler, roter og gjør lekser. Førsteåringene boltrer seg i det uvante sosiale livet, og får sterke inntrykk gjennom å bli venner med ungdommer som har helt andre bakgrunner og kanskje slett ikke forstår den norske tenkemåten. Andreåringene presses ganske hardt med skolearbeid, samtidig som de får ansvar for å veilede og støtte de yngre. Skolen krever ikke bare akademisk innsats – alle må delta i en samfunnsnyttig aktivitet, som støttekontakt, fjellredning eller eldreomsorg. Amanda valgte livredning, med kajakk, våtdraktsvømming i Bristolkanalen hele vinteren og førstehjelpsopplæring. Slik kom hun forbi noen barrierer, og ble sertifisert badevakt for skumle britiske strender med 11 meter tidevannsforskjell. Å være norsk i dette miljøet er enkelt, de er 12 elever på hvert kull og har norsk som første fremmedspråk, med egen lærer.

I Frankrike har nordmenn hatt tilbud om 3-årig videregående helt siden 1918, de siste 30 årene også jenter (søknadsfrist 1. april). Det finnes tre norske seksjoner med norsk lærer og 18-24 elever på tre årskull, i byene Lyon, Rouen hvor jeg gikk, og Bayeux hvor Victoria på 17 holder til nå. De norske elevene kommer inn i franske skoleklasser, de har franske vertsførelde i helgene, de lærer språket til fingerspissene, får venner lokalt og tar opp i seg franske matvaner, humor og holdninger – med et norsk skråblikk. Samvær døgnet rundt i flere år, i samme båt i en fremmed verden, lager livslange

vennskap. Det opplever jeg med mine norske kullinger tretti år etter. Overgangen fra Norge er stor, det tar måneder før man begynner å mestre språk, mat og livsformer. Å føle seg hjelpeløs og språkløs er en påkjenning. Heldigvis er man ikke alene i situasjonen. Her er Victorias blogg etter to uker i Frankrike: "Den første uken bodde vi hos vertsfamilie. Jeg stortrives med min vertsfamilie, og jeg tror alle jentene hadde det veldig bra. Her skal vi være hver helg det kommende året. Likevel gledet vi oss til å flytte inn på internatet. Jeg fikk sjokk over hvor strengt det var: Særlig tidene stresser meg. Vi må være inne til syv hver kveld, og ute av internatet kvart på åtte hver morgen. Det var koselig å komme på rommet, og jeg begynte straks å dekorere hjørnet mitt med medbrakte bilder av venner og familie. Første kvelden var utrolig koselig! Alle ble bedre kjent, og vi fortalte mange nye ting om hverandre. Frokosten på internatet kan i mine øyne ikke kalles frokost. Det er et lite utvalg frokostblandinger - min favoritt er nå den med sjokolade - baguetter, frukt, yoghurt og kaffe. Man blir bare ikke mett."

Hvorfor utlandet, og hvorfor i så ung alder?

I århundrer var håndverkere forpliktet til å reise i flere år for å bli mester i sitt fag. De måtte skaffe seg ny erfaring, slippe ned fordommer og hovmod, styrke forstand og dømmekraft. Ved å kjenne et annet land utvider man sin verden, styrker tryggheten, øker erfarings- og erkjennelsesmulighetene. Å forstå "de fremmedes" språk, hverdagsliv, historie, attraksjoner, natur og klima er nødvendig for å forstå det man selv kommer fra og er vant med, og kunne se det som et sted like ordinært og eksotisk som andre steder i verden. Den som aldri beveger seg utenfor sin egen kultur blir lett en heimfødning, slik vi kan fornemme i store og mektige land hvor man tar for gitt at det fremmede er irrelevant.

Men hvorfor sende ungdommene ut i verden allerede fra 16-17 års alder? Kan de ikke vente til de skal studere? Selvsagt kan de det. Men det er mer sårbart for en 19-åring å komme alene og uforberedt til et utenlandsk studiested, enn det er å komme til en videregående skole som 16-åring sammen med andre norske ungdommer, i et miljø hvor man er kjent, integrert og har tilgang til norske lærere.

Kan hvem som helst gjøre dette? Nei slett ikke, og de fleste vil kjenne med seg selv at det ikke passer. Det kan handle om manglende modenhet og selvdisiplin, om venner og kjærester man ikke vil forlate, om forpliktelser overfor andre, om problemer i eget liv. Den gode reisen er ikke en flukt fra vanskeligheter, men en søken etter eventyr, utfordringer og læring fordi man har lyst.